

Laste ootused seoses KOV valimistega

Oktoobris toimuvad Eestis kohalike omavalitsuste volikogude valimised. Valimistel saavad osaleda 18-aastased ja vanemad inimesed. Noorematel valimisõigust ei ole. Ometi on neil, nagu täiskasvanutelgi, oma vajadused, soovid ja arvamus. Seetõttu on oluline, et valimistel osalejad peaksid silmas ka laste ja noorte huve. Iga kandidaat võiks mõelda sellele, kuidas lapsed ja noored, kes moodustavad pea viiendiku Eesti elanikkonnast, saaksid ühiskonna ja kogukonna liikmetena kohaliku elu korraldamisel osaleda ja kaasa rääkida. Valija võiks hinnata kandidaate ka selle järgi, kas ja mil määral ta on kursis oma kogukonna laste ja noorte eluoluga ning mida nende heaks teinud on.

Igas kogukonnas elavad väga erinevate võimaluste ning vajadustega lapsed ja noored, kes on valmis rääkima oma igapäevaelust ja jagama oma mõtteid. Nad soovivad, et otsustajad neid kuulaks ja nende arvamustega ka arvestaks. Laste vajaduste mõistmiseks ning nende elukeskkonna paremaks muutmiseks on vaja nendega pidevas dialoogis olla, koguda regulaarselt infot nende olukorra ja ootuste kohta ning selgitada ja põhjendada tehtud otsuseid ka lastele ja noortele arusaadaval viisil.

Laste ja noorte arvamust ära kuulama ning tõsiselt kaaluma kohustab ka lapse õiguste konventsioon, millega Eesti on ühinenud. Lasteombudsmani ülesanne laste õiguste eestkõneleja ja lapse õiguste konventsiooni täitmise järelevalvajana on aidata lastel tõstatada ühiskonnas diskussioone teemadel, mis on neile olulised. Selleks, et kaardistada noorte mõtteid ja ootusi nende igapäevaelu ning kohalikku elukorraldust puudutavates küsimustes, kohtusid lasteombudsmani nõunikud Eesti eri paigus koolinoortega. Lisaks arutleti nendel teemadel lasteombudsmani nõuandva kogu liikmetega, kes on erinevate laste- ja noorte organisatsioonide esindajad. Oma panuse arutelude korraldamisse andsid ka Eesti Skautide Ühingu ja Eesti Õpilasesinduste Liidu liikmed.

Järgnevalt on süstematiseeritult välja toodud laste ja noorte jaoks olulised teemad ning nende ootused, mõtted ja tähelepanekud kohaliku elukorralduse osas.

PEREKOND, KODU, LÄHEDASED

Üks olulisemaid teemasid laste ja noorte jaoks on kodu ja perekond. Iga laps soovib, et tal oleks soe ja turvaline kodu ning toimetulevad vanemad. Lapsed ja noored soovivad, et kohalik kogukond toetaks vanemaid, kellel on raskusi. Lapsed tunnetavad vanemate probleeme vahetult ja elavad raskusi valusalt üle. Toetades vanemate toimetulekut, toetab kohalik omavalitsus otseselt ka lapsi.

Lapsed soovivad, et:

- omavalitsus toetaks enam raskustesse sattunud peresid;
- omavalitsus seisaks selle eest, et igal lapsel oleks oma kodu, mis on korras, soe, turvaline;
- omavalitsus aitaks kaasa uute töökohtade loomisele, et vanemad leiaks töökoha, mis oleks kodule lähedal ja kus makstakse korralikku palka.

KOOL, LASTEAED

Lapsed ja noored väärtustavad haridust ja hindavad võimalust lasteaias ning koolis käia. Samas soovivad lapsed ja noored, et igale lapsele leiduks koht kodulähedases lasteaias ja koolis, kõigil oleks olemas vajalikud koolitarbed ning iga laps saaks koolis sooja toitu süüa. Lapsed ja noored ootavad samuti, et kohalik omavalitsus kooli pidajana seisaks selle eest, et koolikeskkond oleks laste jaoks turvaline, kedagi ei kiusataks, kooliruumid oleksid ohutud, soojad ja lapsesõbralikud. Ka hoolivatel ja abivalmitel õpetajatel on oluline roll selles, laps ennast lasteaias ja koolis hästi tunneks. Lapsed ootavad, et neid lasteaia ja koolielu korraldamisse enam kaasataks.

Lapsed soovivad, et:

- koolitoitu jätkuks ning et see oleks tasuta, ka gümnaasiumis;
- õpikud, vihikud jm õppematerjalid oleksid tasuta ja olemas kooliaasta alguses;
- koolides ja lasteaedades oleks soe, ruumid oleksid puhtad ja remonditud;
- koolid oleksid väiksed ja pakuksid individuaalset lähenemist;
- koolis valitseks arengut võimaldav, sõbralik, turvaline, kiusamisvaba õhkkond;
- kodutööde hulk ja õppemaht oleks väiksem ning koolikott kergem;
- õpetajad ja koolijuhid oleksid avatud ja lapsi kaasavad;
- koolis oleks arst või õde, kes viibiks koolimajas vähemalt tundide lõpuni ja saaks lapsele vajadusel ise rohtu anda;
- koolipsühholoogi poole pöördumise võimalus oleks lapse jaoks võimalikult privaatne;
- õpilastele selgitataks neid puudutavaid otsuseid ja lubatakse neil endil otsustamises osaleda.

AVALIK RUUM, LOODUS, TÄNAVAD, TEED

Lapsed ootavad, et kohalik omavalitsus arvestaks avaliku ruumi planeerimisel senisest enam laste ja noorte liikumise, vajaduste ja soovidega. Avalik ruum peab olema lastele turvaline ning pakkuma lastele ja noortele piisavalt võimalusi vaba aja mõistlikuks sisustamiseks.

Lapsed soovivad, et:

- oleks rohkem mänguväljakuid, kergliiklusteid, matkaradu, rulakausse, uisuparke, seiklusradu ja korrastatud rohealasid;

- lisaks väiksematele lastele mõeldud mänguväljakutele oleks ka noortele mõeldud mänguväljakuid ja ajaveetmiskohti;
- koolide juures oleksid kõnniteed, ülekäigurajad, pikemad fooritsükliid;
- teed ja tänavad oleksid puhtad, heas korras, valgustatud, ratastoolis liigeldavad;
- avalikes kohtades, sh parkides ja looduses oleks rohkem prügikaste;
- vanad, ohtlikud majad lammutataks;
- traadita internetiühendus oleks avalikus ruumis kõikjal olemas ja tasuta kättesaadav;
- oleks avalikuks kasutamiseks mõeldud kohad rattakummide pumpamiseks;
- avalikud asutused oleksid lapsesõbralikud ning arvestaksid erinevas vanuses laste vajadustega (nt info ja ajaveetmisvõimalus lastele ja noortele).

VABA AEG JA HUVIHARIDUS

Huviharidus ja hobid on lastele olulised. Lapsed ja noored ootavad, et kohalik omavalitsus toetaks laste huviharidust ja hobidega tegelemist senisest enam ning looks igale lapsele võimaluse tegeleda regulaarselt meelepärase hobi või harrastusega. Kohalik omavalitsus võiks senisest enam toetada laste ja vanemate ühistegevusi: korraldada kultuuri- ja spordiüritusi ning pakkuda kogu perele mõeldud vaba aja veetmise võimalusi.

Lapsed soovivad, et:

- huviringide valik oleks mitmekesisem ja huvitegevuses osalemine kõigile lastele kättesaadav;
- omavalitsused toetaksid rohkem laste huvihariduses osalemist;
- noortekeskuse lahtiolekuajad oleks pikemad ning keskuses võiks pakkuda mitmekesisemaid tegevusi;
- oleks rohkem sportimisvõimalusi ja spordirajatisi;
- korraldataks rohkem selliseid kultuuriüritusi, kus ka lapsed ja noored saaksid osaleda;
- korraldataks rohkem peredele mõeldud tasuta üritusi.

TRANSPORT JA LIIKUMISVÕIMALUSED

Ühistranspordi korraldus mõjutab otseselt laste ja noorte igapäevast elukorraldust. Lapsed ja noored soovivad, et ühistranspordi korraldamisel arvestaks senisest enam koolipäeva alguse ja lõpuga, huviringide toimumise ning noortekeskuste lahtioleku aegadega. Lisaks on laste ja noorte jaoks väga oluline, et ühistransport oleks korraldatud selliselt, et neil oleks võimalik ka õhtusel ajal toimuvatel kultuuriüritustel osaleda ning pärast teatrietenduse, kontserdi või kinoseansi lõppu turvaliselt koju saada.

Lapsed soovivad, et:

- ühistranspordi korraldamisel arvestataks senisest enam koolitundide alguse ja lõpu aegadega;
- bussiliiklus oleks tihedam;
- oleks rohkem hilisemaid busse (eriti maapiirkondades) ja ööliine;
- ühistransport oleks tasuta;
- ühistranspordivahendid oleks piisavalt ruumikad, puhtad ja turvalised;
- üle Eesti oleks ühtne piletisüsteem;
- bussid peaksid graafikutest kinni, juhid oleksid sõbralikud ja peatuste häälteavitus töötaks;
- oleks rohkem võimalusi alternatiivseteks liikumisviisideks (jalgratas, rula, rulluisud jne).

Nagu näha, on lastel ja noortel palju mõtteid, mida kohalikus elukorralduses teisti teha, neil on ka pealehakkamist ja tegutsemissoovi, kui täiskasvanud lubaksid neil rohkem proovida ja avastada ning neile osalemisvõimaluse annaksid. Lapsed ja noored on oma vajaduste osas parimad eksperdid, kasutagem siis seda ekspertiisi. Heaks näiteks on Eesti Noorteühenduste Liidu poolt oktoobri algul korraldatavad varivalimised. Korraldajate eesmärk on tuua kokku noored, otsustajad ja eksperdid, et ühiselt jõuda küsimuste, probleemide, ideede ja lahendusteni, kuidas kodukandi elu paremaks muuta ning muutustele ise kaasa aidata.

Loodan, et saabuvatel kohalike omavalitsuste volikogude valimistel on laste ja noorte vajadused, soovid ja mõtted kõigi valimistel osalejate jaoks olulisel kohal.

Indrek Teder
Lasteombudsman

